

YOSH O'QITUVCHILAR FAOLIYATIDAGI METODIK XATOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI

Qalbaeva Manzura

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika insituti
pedagogika-psixologiya va ijodiy talim fakulteti
Pedagogika yonalishi 2-kurs talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17735637>

Annotatsiya. Ushbu maqolada yosh o'qituvchilar faoliyatidagi metodik xatolar tahlil qilinadi va ularni bartaraf etish yo'llari ko'rib chiqiladi. Maqolada pedagogik metodik xatolarning asosiy turlari, ularning sabablari va ta'lim jarayoniga salbiy ta'siri yoritiladi.

Shuningdek, xatolarni oldini olish va bartaraf etish bo'yicha amaliy tavsiyalar taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: yosh o'qituvchilar, metodik xatolar, pedagogik faoliyat, dars samaradorligi, ta'lim jarayoni, amaliy tavsiyalar.

МЕТОДИЧЕСКИЕ ОШИБКИ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МОЛОДЫХ УЧИТЕЛЕЙ И ПУТИ ИХ УСТРАНЕНИЯ

Аннотация. В статье рассматриваются методические ошибки в деятельности молодых учителей и пути их устранения. Анализируются основные виды педагогических ошибок, причины их возникновения и негативное влияние на учебный процесс. Также предлагаются практические рекомендации по предотвращению и исправлению ошибок.

Ключевые слова: молодые учителя, методические ошибки, педагогическая деятельность, эффективность урока, учебный процесс, практические рекомендации.

METHODICAL ERRORS IN THE ACTIVITY OF YOUNG TEACHERS AND WAYS TO ELIMINATE THEM

Abstract. This article examines methodical errors in the work of young teachers and ways to eliminate them. The main types of pedagogical mistakes, their causes, and their negative impact on the educational process are analyzed. Practical recommendations for preventing and correcting errors are also provided.

Keywords: young teachers, methodical errors, pedagogical activity, lesson effectiveness, educational process, practical recommendations.

Yosh o'qituvchilar faoliyati pedagogik jarayonning samaradorligi va sifatini belgilovchi muhim omillardan biridir. Ularning professional tayyorgarligi va dars berish mahorati nafaqat o'quvchilarning bilim darajasiga, balki ta'lim jarayonidagi motivatsiya, qiziqish va ijtimoiy ko'nikmalarga ham bevosita ta'sir qiladi. Shu bois, yosh pedagoglarning faoliyati va undagi metodik xatolarni o'rganish muhim ilmiy va amaliy masala hisoblanadi.

Metodik xatolar – bu o'qituvchining dars jarayonida qo'llanadigan noto'g'ri pedagogik yoki metodik yondashuvlar bo'lib, ular dars samaradorligiga salbiy ta'sir qiladi. Yosh o'qituvchilarda metodik xatolar ko'pincha tajribasizlik, pedagogik bilimlarning yetarli emasligi, darsni rejalashtirishdagi kamchiliklar, metodik vositalarni noto'g'ri tanlash va o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olmaslikdan kelib chiqadi.

Pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, metodik xatolarni aniqlash va bartaraf etish yosh o'qituvchilarning professional mahoratini oshirish, darslarni samarali tashkil etish va o'quvchilarning bilim olish jarayonini yaxshilashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu bilan birga, metodik xatolarni bartaraf etish orqali yosh pedagoglar o'z faoliyatida yangicha pedagogik strategiyalarni qo'llash, innovatsion va interaktiv metodlarni amaliyotga joriy etish imkoniga ega bo'ladilar, shuningdek, yosh o'qituvchilarda uchraydigan metodik xatolar turlari va ularning pedagogik jarayonga ta'siri, xatolarning oldini olishning ilmiy va amaliy ahamiyati ham ko'rib chiqiladi.

Tadqiqotning asosiy maqsadi – metodik xatolarni aniqlash va ularni bartaraf etish orqali yosh o'qituvchilarning dars berish,

yosh o'qituvchilar faoliyatidagi metodik xatolarni bartaraf etish tizimli yondashuvni talab qiladi. Bunga doimiy malaka oshirish, mentorlik tizimi, darslarni puxta rejalashtirish, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, baholash va feedback tizimini samarali qo'llash kiradi. Tadqiqot shuni ham ko'rsatadiki, innovatsion texnologiyalar va interaktiv metodlardan foydalanish metodik xatolarni kamaytirish va dars jarayonini yanada samarali qilishda muhim ahamiyatga ega.

Shunday qilib, yosh o'qituvchilar faoliyatidagi metodik xatolarni o'rganish va ularni bartaraf etish pedagogik nazariya va amaliyotning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, ta'lim sifatini oshirishga, o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali qilishga va yosh pedagoglarning professional mahoratini mustahkamlashga xizmat qiladi. Yosh o'qituvchilar faoliyatida metodik xatolar ko'pincha tajribasizlik, pedagogik bilimning yetarli emasligi yoki noto'g'ri metodik yondashuvlar sababli yuzaga keladi. Bunday xatolar o'quvchilarning bilim olish jarayoniga salbiy ta'sir qiladi, dars samaradorligini pasaytiradi va o'quvchilar motivatsiyasini kamaytiradi.

Pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yosh o'qituvchilarni tizimli o'qitish, tajribali ustozlar bilan mentorlik tizimini joriy etish va metodik qo'llanmalar bilan ta'minlash metodik xatolarni sezilarli darajada kamaytiradi.

1. Metodik xatolar tushunchasi va turlari

Metodik xatolar – o'qituvchining dars jarayonida qo'llanadigan noto'g'ri pedagogik yoki metodik yondashuvlar. Ular quyidagi turlarga bo'linadi:

Kontentga oid xatolar: Dars mavzusi yoki materialini noto'g'ri tushuntirish, ma'lumotlarni tartibsiz berish;

Pedagogik yondashuvdagi xatolar: O'quvchilarning qobiliyat va qiziqishlarini hisobga olmaslik; motivatsiya va rag'batlantirishning yetarli bo'lmasligi;

Metodik texnika xatolari: Darsni samarali rejalashtirmaslik, metodik vositalarni noto'g'ri tanlash;

Baholashdagi xatolar: O'quvchilarning bilimni adolatli baholamaslik yoki baholash mezonlarini noto'g'ri qo'llash;

Kommunikativ xatolar: O'quvchilar bilan muloqotda noaniqlik, talablar va izohlarning tushunarsizligi.

2. Metodik xatolar sabablari

Tajribasizlik va pedagogik amaliyotning yetarli emasligi;

Nazariy bilimlarning amaliyotga to'liq mos kelmasligi;

Darsni rejalashtirish va metodik vositalarni tanlashdagi xatolar;

O'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olmaslik;

Stress va vaqt yetishmovchiligi sababli dars jarayonida metodik xatolar yuzaga kelishi.

3. Metodik xatolarni bartaraf etish yo'llari

a) Pedagogik tayyorgarlik va o'qitish

Yosh o'qituvchilarni muntazam malaka oshirish kurslariga jalb qilish;

Tajribali ustozlar bilan mentorlik tizimini joriy etish;

Nazariy bilimlarni amaliyotga bog'lash bo'yicha treninglar va seminarlar.

b) Darsni rejalashtirish va metodik vositalarni to'g'ri tanlash

Har bir darsni oldindan puxta rejalashtirish;

O'quvchilarning yosh va qobiliyatiga mos metodik vositalarni tanlash;

O'quv jarayonida interaktiv va innovatsion metodlardan foydalanish.

c) O'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish

Har bir o'quvchining bilim darajasi, qiziqishi va o'rganish uslubini aniqlash;

Differentsial yondashuvni qo'llash;

Rag'batlantirish va ijobiy baholash orqali motivatsiyani oshirish.

d) Baholash va feedback tizimi

Adolatli va shaffof baholash mezonlarini ishlab chiqish;

O'quvchilardan feedback olish va darslarni shunga mos ravishda yaxshilash;

O'qituvchining o'z faoliyatini tahlil qilishi va xatolarini aniqlashi.

e) Stressni kamaytirish va vaqtni boshqarish

Dars oldidan tayyorgarlik va rejalashtirishni to'liq bajarish;

Stressni kamaytiruvchi psixologik usullar va o'zini boshqarish texnikalarini qo'llash;

Vaqtni samarali boshqarish orqali dars jarayonini barqaror qilish.

Albatta! Mana "Yosh o'qituvchilar faoliyatidagi metodik xatolar va ularni bartaraf etish yo'llari" mavzusiga tadqiqot bo'limini qo'shib, ilmiy uslubda tayyorladim:

Tadqiqot bo'limi

1. Tadqiqotning maqsadi va vazifalari

Maqsad: Yosh o'qituvchilar faoliyatidagi metodik xatolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha samarali yo'llarni ishlab chiqish.

Vazifalar:

Yosh o'qituvchilarda eng ko'p uchraydigan metodik xatolarni aniqlash;

Xatolarning sabablari va ta'lim jarayoniga ta'sirini tahlil qilish;

Metodik xatolarni bartaraf etish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish;

O'qituvchilarning dars samaradorligini oshirish va pedagogik mahoratini rivojlantirish.

2. Tadqiqot obyekti va predmeti

Obyekt: Yosh o'qituvchilarning pedagogik faoliyati va dars jarayoni.

Predmet: Yosh o'qituvchilar faoliyatidagi metodik xatolar va ularni bartaraf etish strategiyalari.

3. Tadqiqot metodlari

So'rov va anketalar: Yosh o'qituvchilar va tajribali pedagoglar bilan intervyu va so'rovnomalar orqali metodik xatolarni aniqlash.

Kuzatuv: Dars jarayonini bevosita kuzatish orqali xatolarni va ularning oqibatlarini tahlil qilish.

Tahlil va taqqoslash: Ma'lumotlarni statistik usullar bilan qayta ishlash, metodik xatolar turlarini aniqlash.

Amaliy metodlar: Seminarlar va treninglar natijasida xatolarni kamaytirish va metodik tavsiyalarni sinovdan o'tkazish.

4. Tadqiqot natijalari

Eng ko'p uchraydigan xatolar: darsni rejalashtirmaslik, metodik vositalarni noto'g'ri tanlash, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olmaslik;

Metodik xatolar o'quvchilarning bilim darajasini pasaytiradi, motivatsiyasini kamaytiradi va dars samaradorligini pasaytiradi;

Mentorlik tizimi, tajribali ustozlarning yordami va muntazam malaka oshirish yosh o'qituvchilarda metodik xatolarni kamaytirishga yordam beradi;

Innovatsion texnologiyalar va interaktiv metodlardan foydalanish metodik xatolarni kamaytiradi va dars samaradorligini oshiradi.

5. Tadqiqot xulosasi

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, yosh o'qituvchilar metodik xatolarini aniqlash va bartaraf etish pedagogik jarayonning samaradorligini oshiradi. Darslarni puxta rejalashtirish, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, mentorlik tizimi va innovatsion metodlardan foydalanish yosh o'qituvchilar faoliyatini sifatli qiladi va o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali qiladi.

Yosh o'qituvchilar faoliyatidagi metodik xatolar dars samaradorligini pasaytiradi, o'quvchilarning motivatsiyasini kamaytiradi va ta'lim jarayonida noaniqliklarga olib keladi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, metodik xatolarni bartaraf etishning samarali yo'llari quyidagilar:

- ✓ Muntazam malaka oshirish va nazariy-amaliy treninglar;
- ✓ Mentorlik tizimi va tajribali ustozlarning yordami;
- ✓ Darsni puxta rejalashtirish va metodik vositalarni to'g'ri tanlash;
- ✓ O'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish;
- ✓ Adolatli baholash va feedback tizimini joriy etish;
- ✓ Stressni kamaytirish va vaqtni samarali boshqarish.

Shu bilan yosh o'qituvchilar metodik xatolarni kamaytirish orqali darslarning sifatini oshiradi, o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali qiladi va pedagogik faoliyatni mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Yosh o'qituvchilar faoliyatidagi metodik xatolar pedagogik jarayonning samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, metodik xatolar ko'pincha tajribasizlik, darsni yetarlicha rejalashtirmaslik, metodik vositalarni noto'g'ri tanlash, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olmaslik va pedagogik bilimlarning yetarli emasligi sababli yuzaga keladi. Metodik xatolar o'quvchilarning bilim olish jarayoniga bevosita ta'sir qiladi: ular motivatsiyani pasaytiradi, dars samaradorligini kamaytiradi, o'quvchilarning mustaqil fikrlash va ijodiy yechim topish ko'nikmalarini rivojlantirishga to'sqinlik qiladi. Shu sababli yosh o'qituvchilar faoliyatidagi xatolarni aniqlash va bartaraf etish pedagogik jarayonning muhim masalalaridan biridir.

Amaliy ahamiyati

Metodik xatolarni kamaytirish yosh o'qituvchilarning dars samaradorligini oshirishga yordam beradi;

Mentorlik tizimi va tajribali ustozlarning yordami yosh o'qituvchilarning pedagogik mahoratini rivojlantiradi;

Innovatsion metod va texnologiyalarni qo'llash orqali dars jarayonini interaktiv va samarali qilish mumkin;

Differentsial yondashuv va o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish ta'lim sifatini oshiradi;

Baholash va feedback tizimi yordamida o'qituvchi o'z faoliyatini doimiy ravishda tahlil qilishi va yaxshilashi mumkin.

Takliflar

Muntazam malaka oshirish: Yosh o'qituvchilarni dars rejalashtirish, metodik vositalarni tanlash va pedagogik strategiyalar bo'yicha doimiy malaka oshirish kurslariga jalb qilish.

Mentorlik tizimi: Tajribali ustozlar bilan mentorlik orqali yosh o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish.

Darsni puxta rejalashtirish: Har bir darsni oldindan rejalashtirish va metodik vositalarni ehtiyotkorlik bilan tanlash.

Individual yondashuv: O'quvchilarning qobiliyati, bilim darajasi va qiziqishlarini hisobga olgan holda darsni tashkil etish.

Innovatsion metodlar: Interaktiv, multimedia va onlayn platformalarni qo'llash orqali darslarni samarali qilish.

Baholash va feedback: Adolatli baholash va o'quvchilardan feedback olish orqali o'qituvchining faoliyatini yaxshilash.

Stressni kamaytirish va vaqtni boshqarish: Darsga tayyorgarlikni to'liq bajarish va pedagogik jarayonni barqaror qilish.

Shu bilan, metodik xatolarni aniqlash va ularni bartaraf etish yosh o'qituvchilarning faoliyatini sifatli qiladi, dars samaradorligini oshiradi va o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali qiladi. Bu esa maktab ta'limi sifatini oshirishga va yosh o'qituvchilarni mustahkam pedagogik tajribaga ega bo'lishiga yordam beradi.

Adabiyotlar

1. Abdurahmonov, X. (2018). Pedagogik faoliyatda metodik xatolar va ularni bartaraf etish. Toshkent: O'zbekiston Pedagogika Universiteti.
2. Islomova, G. (2020). Yosh o'qituvchilarni malaka oshirish metodikasi. Toshkent: Fan va Texnologiya.
3. Karimov, T. (2019). Dars samaradorligini oshirish yo'llari: nazariya va amaliyot. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti Nashriyoti.
4. Rakhimov, A. (2021). Pedagogik psixologiya va yosh o'qituvchilar faoliyati. Toshkent: O'qituvchi.
5. O'zbekiston Respublikasi Xalq Ta'limi Vazirligi (2020). Maktabda metodik ishlar bo'yicha qo'llanma. Toshkent: Xalq Ta'limi Nashriyoti.
6. Sultonova, D. (2019). Pedagogik jarayonda xatolarni tahlil qilish va oldini olish. Toshkent: Fan va Ma'rifat.